

Examen HAVO
2011

tijdvak 2
dinsdag 21 juni
13.30 - 16.30 uur

Nederlands

Bij dit examen hoort een bijlage.

Achter het correctievoorschrift is een aanvulling opgenomen.

Dit examen bestaat uit 22 vragen en een samenvattingsopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 49 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.
Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Wij weten het beter

- 1p 1 Wat is de belangrijkste functie van de eerste alinea van de tekst 'Wij weten het beter'?

De eerste alinea

- A bevat de hoofdgedachte van de tekst.
- B maakt duidelijk hoe het vervolg van de tekst zal zijn opgebouwd.
- C schetst door middel van voorbeelden een probleem.
- D vat beknopt samen wat in het vervolg van de tekst wordt besproken.

Na de inleiding, deel 1, kan de tekst 'Wij weten het beter' worden onderverdeeld in vier delen, die van de volgende kopjes kunnen worden voorzien:

- 2 Reikwijdte gezagscrisis
- 3 Ontstaan gezagscrisis
- 4 Toekomst gezagscrisis
- 5 Oplossing gezagscrisis

- 1p 2 Bij welke alinea begint deel 2?

- 1p 3 Bij welke alinea begint deel 3?

- 1p 4 Bij welke alinea begint deel 4?

- 1p 5 Bij welke alinea begint deel 5?

- 1p 6 Welke functie heeft alinea 3 ten opzichte van alinea 2 in de tekst 'Wij weten het beter'?

Alinea 3 geeft

- A een gevolg van wat beschreven is in alinea 2.
- B een oplossing bij het gestelde in alinea 2.
- C een uitwerking van het gestelde in alinea 2.
- D een voorbeeld bij de inhoud van alinea 2.

Binnen het tekstgedeelte van alinea 3 tot en met 6 heeft elke alinea een eigen functie ten opzichte van de overige alinea's van dit tekstgedeelte.

- 1p 7 Wat is de belangrijkste functie van alinea 4 binnen dit tekstgedeelte?

Binnen dit tekstgedeelte vervult alinea 4 vooral de functie van een

- A conclusie.
- B gevolg.
- C onderbouwing.
- D verklaring.

In een tekst kan een standpunt of constatering worden onderbouwd met verschillende typen argumenten, zoals argumenten op basis van feiten, gevolgen, geloof, voorbeelden en intuïtie.

- 2p 8 Kies de twee typen argumenten waarvan gebruik wordt gemaakt in alinea 4 en 5.

Alinea 6 en 7 geven verklaringen voor (het ontstaan van) de gezagscrisis die afkomstig zijn van Paul Schnabel.

- 1p **9** Welke van onderstaande uitspraken ten aanzien van alinea 6 en 7 is waar?
In alinea 7 wordt beschreven op welke wijze Schnabel zijn verklaringen voor de gezagscrisis, genoemd in alinea 6,
- A bewijst.
 - B relativeert.
 - C uitdiept.
 - D weerlegt.

“Sommigen proberen het gezagsetiket van zich af te schudden door te zeggen dat ze machteloos staan tegenover internationale spelregels of door bijvoorbeeld in het dossier rekeningrijden het gezag in de Tweede Kamer in te ruilen voor draagvlak bij de burgers. Daarmee lopen ze weg voor hun verantwoordelijkheid.” (regels 110-119)

- 3p **10** Wat zouden politici moeten doen om hun verantwoordelijkheid juist wél te nemen, gelet op alinea 7?
Formuleer je antwoord in maximaal 10 woorden.

- 1p **11** Wat wordt in de tekst bedoeld met ‘de valse autoriteit’ (regel 121)?
Een ‘valse autoriteit’ is iemand

- A die denkt dat hij gezag heeft maar niet als autoriteit wordt erkend.
- B die gezag uitstraalt zonder dat hij verantwoordelijkheid draagt.
- C die politiek betrokken lijkt maar eigenlijk alleen uit is op roem.
- D die wordt vertrouwd zonder dat dit ergens op gebaseerd is.

- 2p **12** Waardoor wordt in de praktijk het respect voor gezag aangetast, gelet op alinea 9?
Formuleer je antwoord in maximaal 10 woorden.

In alinea 3 staat dat de besluitvorming in gevaar kan komen, als het gezag ter discussie wordt gesteld.

- 3p **13** Leg uit hoe een gezagscrisis kan leiden tot het stokken van de besluitvorming.
Maak voor je antwoord gebruik van alinea 10.
Formuleer je antwoord in maximaal 25 woorden.

“Vanaf de jaren negentig is de macht nog verder gedelegeerd.” (regels 164-165)

- 1p **14** Op welke manier wordt deze bewering in alinea 10 beargumenteerd?
Met argumenten op basis van

- A feiten.
- B gevolgen.
- C intuïtie.
- D wetenschap.

“Door deze ontwikkelingen wordt volgens Furedi het gezag steeds verder uitgehold.” (regels 188-190)

1p 15 Welke van onderstaande zinnen geeft het beste de oorzaak voor deze uitholling weer?

- A Burgers hebben te hoge verwachtingen ten aanzien van onderzoekers en consultants.
- B Onafhankelijke, door de overheid opgedragen onderzoeken creëren een schijnzekerheid.
- C Representatieve onderzoeken lijken onafhankelijk, maar spreken elkaar te vaak tegen.
- D Veel gezagsdragers besteden uit angst voor risico's onderzoek uit aan externe deskundigen.

1p 16 Hoe kijkt Furedi in aansluiting op de opvattingen van filosofe Hannah Arendt aan tegen het verkrijgen van gezag, gelet op alinea 11?

- A Furedi denkt dat gezagsdragers alleen dwang hebben als middel om gezag te verkrijgen van de burger.
- B Furedi vindt dat iemand pas gezag kan krijgen, wanneer erkend wordt dat deze persoon deskundig is.
- C Furedi vindt het tegenstrijdig dat iemand pas gezag zou krijgen als dat gezag ter discussie wordt gesteld.
- D Furedi ziet dwang als het uiterste middel om gezag te krijgen wanneer mensen gezag in twijfel trekken.

“We noemen onszelf een kennismaatschappij, maar in feite zijn we een informatiemaatschappij.” (regels 233-236)

1p 17 Wat wordt hiermee bedoeld, gelet op alinea 12?

- A De burger zoekt tegenwoordig zelf de informatie die hij nodig heeft, googelend op internet bij elkaar.
- B Door internet zijn burgers veranderd in gehaaide experts, die snel aan informatie kunnen komen.
- C Veel informatie over een bepaald thema hebben, wil nog niet zeggen dat je ook veel ervaring in iets hebt.
- D Via internet krijgt de burger toegang tot veel informatie, maar dat maakt hem nog geen expert.

In alinea 13 stelt Furedi dat de kloof tussen gezagsdragers en burgers niet kleiner maar juist groter gemaakt moet worden.

1p 18 In welke alinea van het tekstgedeelte alinea 3 tot en met alinea 10 kwam de kwestie van de kloof tussen gezagsdragers en burgers al eerder aan de orde?

tekstfragment 1

De opstellers van een regeerakkoord moeten keuzes maken en hun verantwoordelijkheid nemen. In de afgelopen tijd is er wel een erg groot beroep gedaan op het verkrijgen van maatschappelijk draagvlak. Rekeningrijden invoeren? Eerst de ANWB raadplegen. AOW? Vragen we aan de SER. Bezuinigen? Delegeren we aan ambtenaren. Een gedegen visie inspireert en vereist geen meerderheid in een opiniepeiling om zichzelf te rechtvaardigen. Bovendien komen we dan sneller aan uitvoering toe.

naar: Marten van den Bossche en Marcel Canoy, NRC Handelsblad, 18 juni 2010

In alinea 14 van de tekst 'Wij weten het beter' wordt een visie op een uitweg uit de gezagscrisis gegeven.

- 2p **19** Sluit de hoofdgedachte van tekstfragment 1 aan op die visie? Licht je antwoord toe in maximaal 20 woorden.

tekstfragment 2

De prijs die we betalen voor onze grenzeloze hang naar vrijheid, heet bureaucratie. Er is gezag nodig om het openbare leven in goede banen te leiden en ons privéleven richting te geven. Bij gebrek aan gezag moeten regels en procedures ons persoonlijk gedrag sturen om te voorkomen dat we het openbare leven ondermijnen. Regels die leiden tot meer regels. Onze nieuwe gedragscodes komen niet voort uit morele overwegingen, maar we kiezen de gedragsvorm die ons op dat moment het beste uitkomt. Niet het gezag van de leraar doet ertoe, wel dat van het rolmodel, niet dat van de geestelijke, wel dat van de beroemdheid. En wie zelfs dát niet accepteert, rest slechts het gezag van het 'ik'. Ook 'ik' ben echter uiteindelijk afhankelijk van de aanwijzingen en adviezen van de deskundige. Zonder gezag kunnen we niet.

naar: Frank Furedi, NRC Handelsblad, 14 november 2009

- 2p **20** Welk standpunt inzake 'gezag' wordt zowel in de tekst 'Wij weten het beter' als in tekstfragment 2 ingenomen? Formuleer je antwoord in maximaal 10 woorden.
- 1p **21** In welke alinea van de tekst 'Wij weten het beter' komt het standpunt van de auteur het duidelijkst naar voren?

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

- 1p **22** Welke van onderstaande zinnen geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst 'Wij weten het beter' weer?
- A** Gezagsdragers moeten hun ideeën durven uitvoeren en burgers zouden minder moeten leunen op gezagsdragers.
 - B** Gezagsdragers moeten meer afstand nemen tot de burgers en burgers moeten gezagsdragers kritischer benaderen.
 - C** Gezagsdragers moeten meer luisteren naar de burgers en burgers moeten meer gehoorzamen aan gezagsdragers.
 - D** Gezagsdragers moeten zich beter laten adviseren door deskundigen en burgers moeten minder betweterig zijn.

Tekst 2 De groene autorace

- 19p **23** Maak een goedlopende samenvatting in correct Nederlands van maximaal **180** woorden van de tekst 'De groene autorace'. Uit je samenvatting moet voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet gelezen heeft, duidelijk worden:
- welke voordelen de elektrische auto heeft ten opzichte van de huidige auto;
 - welk standpunt wordt ingenomen ten aanzien van de elektrische auto;
 - welke (individuele en maatschappelijke) kostenaspecten de consument in overweging dient te nemen als hij een elektrische auto wil kopen;
 - welke negatieve consequenties de invoering van de elektrische auto voor het milieu heeft;
 - welke beperkingen de elektrische auto heeft ten opzichte van de huidige auto;
 - welke conclusie wordt getrokken ten aanzien van de elektrische auto en welke aanbevelingen daaromtrent worden gedaan.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.